

Каніболоцька О. А.,
Запорізький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті конкретизуються основні аспекти та специфіка використання інформаційних технологій у процесі формування соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей. Визначаються умови формування іншомовної соціокультурної компетенції засобами інформаційних технологій в процесі навчання іноземної мови.

Ключові слова: соціокультурна компетенція, міжкультурна комунікація, інформаційні технології, іноземні мови.

В статье конкретизируются основные аспекты и специфика использования информационных технологий в процессе формирования социокультурной компетенции студентов языковых специальностей. Формулируются условия формирования социокультурной компетенции средствами информационных технологий в процессе обучения иностранному языку.

Ключевые слова: социокультурная компетенция, межкультурная коммуникация, информационные технологии, иностранные языки.

The article deals with the problems of the basic aspects and specificity of the information technology using in the process of sociocultural competence forming of students of linguistic professions. Conditions of forming sociocultural competence by means of information technology in the process of teaching foreign languages are formulated.

Keywords: sociocultural competence, communication, information technology, foreign languages.

Актуальність проблеми. Суспільство зазнає швидких та фундаментальних змін в структурі й галузях діяльності. Корені багатьох змін криються в нових способах створення, збереження, передачі та використання інформації. Ми існуємо в стані переходу від індустріального століття до інформаційного. Це означає, зокрема, що все більша кількість людей усе частіше і частіше стикається з потребою опрацювання постійно зростаючого обсягу інформації. Комп'ютерні і комунікаційні технології є цілком очевидним проявом інформаційної революції. Тому стає зрозумілою та зацікавленість, яку виявляють до комп'ютера педагоги, які займаються пошуками шляхів адаптації процесу вивчення ІМ до сучасного світу. Значна частина людей переконана в тому, що комп'ютер дає нові можливості для творчого розвитку студентів і викладачів, дозволяє звільнитися від нудного традиційного навчання і розробити нові ідеї, дає можливість вирішувати цікавіші і складніші проблеми. Інші вважають, що всі: діти, молодь і дорослі – повинні навчитися здійснювати контроль над машинами, не чекаючи того моменту, коли ті почнуть управляти ними. На погляд цієї групи людей, уміння користуватися комп'ютером – не що інше, як засіб самозахисту. Проте і прихильники, і противники комп'ютерів переконані у тому, що, здобувши знання про комп'ютери і відпрацювавши навички роботи на них, діти будуть краще підготовлені до життя і здобуття матеріальних благ у цьому мінливому світі. Незважаючи на величезний педагогічний і дидактичний потенціал, інформаційні технології ледве знаходять місце в сучасних ВНЗ. Це обумовлено низкою причин: слабкою матеріальною базою багатьох ВНЗ, невідповідністю викладачів, практичною відсутністю методик використання інформаційних технологій для викладання предметів.

Об'єктом дослідження виступає процес формування соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей. **Предметом дослідження** є використання інформаційних технологій у процесі формування міжкультурної компетенції студентів мовних спеціальностей. **Мета дослідження** – теоретично та практично обґрунтувати доцільність використання продуктів інформаційних технологій у процесі формування іншомовної комунікативної компетенції студентів мовних спеціальностей.

Виклад основних результатів дослідження. Сьогодні важко говорити про певну усталену концепцію інформації. Бурхливий розвиток засобів інформатизації (комп'ютерів, комп'ютерних комунікацій, усіх електронних пристроїв), а отже, поява нових технологій обробки, передачі, одержування і збереження інформації відкриває нові можливості для застосування комп'ютерів у навчальному процесі. Інформатизація є одним із головних напрямів сучасної науково-технічної революції, на якому ґрунтується перехід від індустріального етапу розвитку суспільства до інформаційного. Це процес перебудови життя суспільства на основі використання достовірного, вичерпного і своєчасного знання у всіх суспільно значущих видах діяльності. Інформатизація охоплює три взаємопов'язаних процеси: медіатизацію – удосконалення засобів збирання, збереження і поширення інформації; комп'ютеризацію – удосконалення засобів пошуку та оброблення інформації; інтелектуалізацію – розвиток здібностей, сприйняття і продукування інформації, тобто підвищення інтелектуального потенціалу суспільства, в т. ч. використання засобів штучного інтелекту. Розкривати поняття інформаційні технології доцільніше починати з понять "інформатизації суспільства" та "інформатизації освіти", тому, що інформаційні технології є рушійною силою цих процесів. У науковій літературі термін "інформаційні технології" визначається як сукупність методів і технічних засобів збирання, організації, збереження, опрацювання, передачі й подання інформації, що розширює знання людей і розвиває їхні можливості щодо керування технічними і соціальними проблемами. Складовими інформаційних технологій є засоби і методи новітніх інформаційних технологій. Процес інформатизації суспільства неминує тягнути за собою процес інформатизації освіти. Інформатизація освіти – це процес забезпечення сфери освіти теорією і практикою розробки й використання сучасних інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічної мети навчання і виховання [1, с. 128].

Однією із найістотніших складових інформатизації вищих навчальних закладів є інформатизація навчального процесу – створення, впровадження та розвиток комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища на основі

інформаційних систем, мереж, ресурсів і технологій. Головною її метою є підготовка фахівця до повноцінного життя і діяльності в умовах інформаційного суспільства, комплексна перебудова педагогічного процесу, підвищення його якості та ефективності.

Застосування інформаційних технологій навчання ІМ відкривають студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації, дають цілком нові можливості для творчості, знаходження і закріплення усяких професійних навиків, дозволяють реалізувати принципово нові форми і методи навчання, підвищують ефективність самостійної роботи. Організація самостійної роботи з допомогою інформаційних технологій має низку переваг: забезпечує оптимальну для кожного конкретного студента послідовність, швидкість сприйняття матеріалу, можливість самостійної організації чергування вивчення теорії, розбору прикладів, методів розв'язання типових завдань тощо; формує навички аналітичної і дослідницької діяльності; забезпечує можливість самоконтролю якості здобутих знань і навичок; заощаджує час студента, необхідний для вивчення курсу. Крім того, за допомогою електронних видань, на основі спеціально розроблених комп'ютерних програм можуть бути реалізовані всі види контролю. Це знімає частину навантаження з викладача і підсилює ефективність і своєчасність контролю.

Інтенсивне оновлення матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів з урахуванням останніх досягнень науки і техніки дає змогу розвивати аудіовізуальну технологію навчання, яка передбачає використання різноманітних технічних засобів навчання, в т. ч. комп'ютерних і електронних засобів. Розрізняють рецептивне аудіовізуальне навчання, пов'язане зі сприйманням і засвоєнням студентами аудіовізуальної навчальної інформації, яка передається за допомогою технічних засобів навчання, та інтерактивне, яке забезпечує взаємодію студента і навчаючої системи у формі діалогу людини і машини.

У використанні аудіовізуальних технологій у процесі навчання спостерігаються певні тенденції. Це, насамперед, розроблення і створення навчальних комплексів, які забезпечують сприймання, оброблення, збереження і відтворення необхідної аудіовізуальної інформації. Так, у вищій школі створюють і впроваджують у практику навчання системи, які об'єднують можливості комп'ютера та відеотехніки і в комплексі задовольняють сучасні вимоги до навчального процесу у вищій школі. Поєднання відеомагнітофона з комп'ютером дає змогу на ІМ організувати навчальну діяльність студентів за типом "діалог – відео", що є відеопрограмою в якій послідовність і вибір повідомлення визначається відповідною реакцією студента на запропонований йому навчальний матеріал. При цьому можливе використання різноманітних варіантів організації навчального процесу: від лінійного відео, за якого відбувається послідовний показ відеоматеріалів із заданою швидкістю, до певною мірою діалогового, яке дає змогу здійснити зворотний зв'язок за правильними і неправильними відповідями, залежно від відповіді того, хто навчається.

Друга тенденція полягає у широкому і різноманітному застосуванні в навчальній теле-, відеоапаратурі елементів автоматики, обчислювальної техніки, мікропроцесорних пристроїв, які приймають, записують і відтворюють навчальну аудіовізуальну інформацію.

Третьою тенденцією є створення компакт-дисків систем, що зумовлено переходом від аналогових методів представлення і оброблення сигналів до цифрових. Так, застосування у навчанні оптичних компакт-дисків CD-ROM уможливило поєднання звукової, текстової інформації, різноманітного ілюстративного матеріалу, їх перетворення, організування роботи студентів в інтерактивному (діалоговому) режимі. Використання лазерного відео-диска, порівняно з іншими аудіовізуальними технологіями навчання, значною мірою сприятиме досягненню вищого рівня освоєння студентом навчального матеріалу [3, с. 196]. Зокрема активно застосовуються такі інформаційні технології, як Інтернет-ресурси, різні комп'ютерні програми, мультимедійні підручники, мультимедійні презентації і т.д.

Застосування комп'ютерів на заняттях з іноземної мови значно підвищує інтенсивність навчального процесу, засвоюється значно більша кількість матеріалу, ніж при традиційному навчанні. Комп'ютер забезпечує і всесторонній контроль за навчальним процесом. Контроль, як відомо, є невід'ємною частиною навчального процесу і виконує функцію зворотного зв'язку між студентами та викладачем. Необхідно також зазначити що за допомогою комп'ютера можна уникнути такого негативного психологічного фактора, як "відповідобязнь". Під час традиційних занять різні фактори такі, як дефект вимови, страх зробити помилку, невміння вголос формулювати свої думки, можуть завдати студентові проявити свої реальні знання. Залишаючись "наодинці" з комп'ютером студент, як правило, не відчуває ніякості і старается проявити максимум своїх знань.

Сприятливі умови створюють комп'ютери і для організації студентам самостійної роботи на заняттях з іноземної мови. Студент може використовувати комп'ютер як для вивчення окремих тем, так і для самоконтролю отриманих знань. При чому комп'ютер може скільки завгодно повторювати одне й те саме завдання і кінцевому рахунку це призводить до такого корисного явища, як автоматизація того чи іншого навичку. Розвиток інформативно-технічного процесу дає великий спектр інформаційних технологій, які можуть бути використані у процесі вивчення: електронні словники; комп'ютерні програми; електронні підручники; мультимедійна презентація; електронні енциклопедії; автоматизовані навчальні курси з ІМ; комп'ютерні мовні ігри; автоматизовані тестові завдання; Інтернет; програми комп'ютерного перекладу.

Всі ці інноваційні технології мають як свої переваги, так і недоліки. На думку С.В. Фадеєва доцільність використання інформаційних технологій у процесі вивчення ІМ визначається за наступними критеріями: здатність до підвищення ефективності навчального процесу; забезпечення правильності навчальних дій кожного користувача; підвищення свідомості та інтересу до навчання ІМ; забезпечення оперативного зворотного зв'язку та поопераційний контроль дій всіх (студентів); швидкість введення відповіді, без додатного кодування. Слідом за Б.С. Гертунским, ми вважаємо, що за умов інтенсифікації процесу вивчення ІМ необхідно враховувати такі критерії, як: самостійність практичної діяльності студентів; індивідуалізація навчальної діяльності; рівень творчої навчальної співпраці; технічна доступність [2, с. 29]. Багато досліджень з цього питання свідчать також, що інформаційні технології у процесі навчання ІМ повинні забезпечувати комунікативне спрямування навчальної діяльності.

Підводячи підсумки цієї роботи, можна зробити такі **висновки й узагальнення**, ми можемо зробити висновок, що для формування соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей у вищих навчальних закладах необхідно застосовувати інформаційні технології. Як засіб навчання комп'ютер є дуже перспективним, оскільки він, по-перше, дозволяє індивідуалізувати навчання, по-друге, підвищує активність студента, по-третє, підвищує інтенсивність навчання, по-четверте, підвищує мотивацію до навчання, по-п'яте, створює умови для самостійної роботи студентів, сприяє підвищенню самооцінки у студентів і, нарешті, створює комфортну атмосферу для навчання. Це щодо навчання взагалі, але що стосується вивчення саме іноземної мови, то застосування комп'ютерів дозволяє вирішити наступні навчальні задачі: розуміння мовних явищ; формування лінгвістичних здібностей завдяки мовним та мовленнєвим вправам; автоматизація мовних та мовленнєвих дій; створення простіших ситуацій спілкування. Внаслідок опосередкованого міжкультурного спілкування в процесі вивчення ІМ здійснюється формування студента як суб'єкта діалогу культур. Таким чином здійснюється активне формування комунікативної компетенції студентів мовних спеціальностей, як комплексу лінгвістичної, соціокультурної та прагматичної компетенцій.

Література:

1. Жалкан М. І. Вплив нової інформаційної технології на зміст освіти / М. І. Жалкан, Н. В. Морзе, А. Г. Олійник, В. С. Рамський // Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі : Зб. наук. праць. – К. : 1991. – 173 с.
2. Кащук С. М. Использование сети Интернет на уроках французького языка в младших классах / С. М. Кащук // Иностранные языки в школе. – 2006 – № 7. – С. 50.
3. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи / М. М. Фіцула // Навч. посібник. – К. : "Академвидав", 2006. – 352 с.